

Besluit van Gedeputeerde staten van Noord-Holland van 29 maart, nr. 2011-15812, tot bekendmaking van de lijst programma leefgebieden, behorende bij artikel 2.8 van de pMJP ILG deel B-subsidiocriteria 2011.

Gedeputeerde staten van Noord-Holland;

maken overeenkomstig artikel 3:42 van de Algemene wet bestuursrecht bekend dat zij in hun vergadering van 29 maart 2011, onder nr. 26, het volgende besluit hebben genomen:

Gedeputeerde staten van Noord-Holland;

besluiten:

de lijst programma leefgebieden vast te stellen.

Haarlem, 29 maart 2011

Gedeputeerde staten van Noord-Holland

J.W. Remkes, voorzitter.

T. Kampstra, wnd. provinciesecretaris.

Bijlage: Lijst programma leefgebieden

Uitgegeven op 12 april 2011

Namens Gedeputeerde staten van Noord-Holland

T. Kampstra, wnd. provinciesecretaris.

Bijlage 1 (2011-15812) – Lijst programma leefgebieden

(behorende bij ILG-subsidiëcriteria artikel 2.8 “Verbetering kwaliteit leefgebieden”)

Maart 2011

Doel en aanleiding

In 2009 is aan het ILG als extra doel toegevoegd “kwaliteit vergroting leefgebieden”, de zogenaamde leefgebiedenbenadering. Het Rijk heeft voor de ILG-periode tot en met 2013 € 715.000,- beschikbaar gesteld. Doel is om in duin- en laagveengebieden met een hoge biodiversiteit een impuls te geven voor het beheer door eenmalige maatregelen. De geselecteerde leefgebieden overlappen grotendeels met Natura2000-gebieden, zodat de leefgebiedenbenadering een belangrijke invulling is voor de financiering van de uit te voeren maatregelen voor de Natura2000-beheerplannen.

In 2010 is samen met terreinbeheerders een Lijst programma leefgebieden samengesteld van uitvoerbare projecten. Eind 2010 was deze lijst gereed voor vaststelling door GS. Vanwege de brief van Bleker hebben GS op 9 november 2010 het subsidieplafond echter op € 0,- gesteld, waardoor ook vaststellen van de lijst niet langer aan de orde was.

Op 15 februari 2011 hebben GS het subsidieplafond voor de leefgebiedenbenadering weer opengesteld, omdat het één van de ‘kleinere ILG-doelen’ is, waarbij het financiële risico voor de provincie beperkt is. Nu kan de Lijst programma leefgebieden dus alsnog worden vastgesteld. Met de vaststelling van de Lijst programma leefgebieden kunnen projecten ook daadwerkelijk voor subsidie in aanmerking komen. Op basis van de ILG-subsidiëcriteria subsidieert de provincie 75% van de projectkosten tot een maximum van het subsidieplafond van € 715.000,-.

Het programma telt 13 projecten. Deze projecten hebben zicht op cofinanciering en zijn uitvoerbaar voor juli 2013.

Opgenomen zijn in de Lijst programma leefgebieden is een vereiste om in aanmerking te komen voor subsidie. Om daadwerkelijk subsidie te kunnen ontvangen moeten de projectindieners een aanvraag indienen die door SHV zal worden getoetst aan de ILG-subsidiëcriteria en het subsidieplafond. Bij de samenstelling van de Lijst programma leefgebieden is bewust gekozen voor een (beperkte) overprogrammering, waarbij de

totale financiële omvang van de projecten groter is dan het beschikbare subsidieplafond. Daarmee beperken we het risico op onderbesteding van het budget, wanneer sprake is van uitstel of uitval van projecten. Eind 2013 dienen alle subsidies vastgesteld te zijn. Dat betekent dat projecten in mei/juni 2011 uitvoeringsgereed dienen te zijn en subsidieaanvragen uiterlijk 1 juli 2013 ingediend moeten worden.

Overzicht programma Leefgebieden

De kostenraming in onderstaande tabel bevat een overzicht van de totale kosten per project. Subsidiering vanuit de provincie is mogelijk tot een maximum van 75% van de totale financiering van een project, totdat het subsidieplafond van €715.000,- wordt bereikt.

	Leefgebied	Project	Natura 2000-gebied	Kostenraming (totale project)
1	Donkere duinen	Prunus bestrijding	2. Duinen Den Helder - Callantsoog	€7.500
2	Hargergat	Herstel duinrel met Klimopwaterranonkel	5. Duinen Schoorl	€185.000
3	NH Duinreservaat	Herstel open duin na verwijdering dennenbos	6. Noordhollands Duinreservaat	€20.000
4	NH Duinreservaat	Bestrijding invasieve exoten in open duin	6. Noordhollands Duinreservaat	€60.000
5	NH Duinreservaat	Uitbreiding poelen en open water in open duin	6. Noordhollands Duinreservaat	€60.000
6	AWD	Herprofilering oevers Noord Oost kanaal	7. Kennemerland Zuid	€225.000
7	Kennemerstrand	Vergroting leefgebied groenknolorchis	7. Kennemerland Zuid	€60.000
8	PWN	Wisentgebied uitbreiding	7. Kennemerland Zuid	€100.000
9	Eilandspolder	Rietkragen plaggen	8. Eilandspolder	€88.860
10	Ilperveld	Petgaten open graven	11. Ilperveld	€203.500
11	Ilperveld	Herstel kranswierwateren door visstand-beheer	11. Ilperveld	€50.000
12	Loosdrecht	Petgaten open graven (Weersloot)	14. Oostelijke Vechtplassen	€129.000
13	Loosdrecht	Petgaten open graven (Polder Achteraf)	14. Oostelijke Vechtplassen	€180.000
	TOTAAL			€1.368.860

1 Noordduinen en Donkere Duinen

Informatie: Do van Dijck (Landschap Noord-Holland)

Doel

Verbeteren leefgebied van tapuit, zandhagedis en duinvlinders door verwijdering van de invasieve exoot Amerikaanse vogelkers.

Beschrijving

De Noordduinen en Donkere Duinen zijn internationaal gezien van groot belang door de grote oppervlakte open grazige vegetaties (Grijze duinen). Voor de tapuit is het open duinlandschap van levensbelang; hier broedt ongeveer dertig procent van de Nederlandse populatie. Andere bijzondere soorten van het open duin zijn de duin- en kleine parelmoervlinder, komma-vlinder en zandhagedis. Vanuit het dennenbos in de Donkere duinen begint de invasieve exoot Amerikaanse vogelkers zich te verspreiden en vormt een soortenarm struweel.

Maatregelen

- Verwijderen van 15 hectare dichte opslag van Amerikaanse vogelkers uit het dennenbos in de Donkere Duinen
- Verwijderen van solitair en groepjes uit de Noordduinen (596 hectare).

Effect

Het tijdig de kop indrukken van de invasieve exoot Amerikaanse vogelkers in ruim 600 hectare open duingebied.

Kosten en uitvoering

De totale kosten zijn begroot op €7500. Het project kan voor 2014 worden uitgevoerd.

2 Hargergat

Informatie: Jan van Assema (Staatsbosbeheer)

Doel

Verbetering milieu van duinbeken en vochtig, voedselarm binnenduinrandgrasland

Beschrijving

Het Hargergat is een oude zandafgraving waar voedselarm kwelwater aan de oppervlakte komt. Het gebied kent een afwisseling van droog en voedselarm grasland, vochtig schraal grasland, een stelsel van watervoerende greppels en twee meanderende beken die samenvloeien in de Hargervaart. Langs het stromend water groeit Klimopwaterranonkel en hieraan dankt het Hargergat als enig gebied in Nederland haar Natura 2000 kwalificatie voor duinbeken met waterranonkel. Het gebied is de laatste decennia verdroogd en verruigd.

Door de lage ligging, de sterke kwel en de goede kwaliteit van het kwelwater is het mogelijk om de verdroging te bestrijden en waardevolle natuur te herstellen. De volgende maatregelen zijn gepland:

- Het plaggen en verwijderen van de voedselrijke bovenlaag van hooilanden
- Het herprofileren van greppels en duinrellen
- Het opstuwen van water

Effecten:

- Herstel van beek en duinrelnmilieus met waterranonkel
- Ontwikkeling van natte schraal en dotterbloem graslanden

Kosten en uitvoering

De kosten bedragen € 185.000 en maatregelen kunnen voor 2014 worden uitgevoerd. Het project valt ook binnen het programma TOP-lijst verdrogingbestrijding en Waterparels

Literatuur

- Rapport Bell Hullenaar
- Ron van 't Veer & Dorien Hoogeboom 2009, Atlas Natura 2000, vastelandsduinen. (Concept)
- Dienst Landelijk Gebied & Staatsbosbeheer, 2009; Beheersplan Natura 2000 gebied Schoorlse duinen. (Concept)

3 Noord-Hollands Duinreservaat, herstel Meeuwenduin

Informatie: Leon Terlouw (PWN)

Doel

Herstel duingrasland na verwijdering van dennenbos.

Beschrijving

In het verleden zijn in het Noord-Hollands Duinreservaat veel bossen aangeplant op plaatsen waar dit nu niet meer gewenst is. De nog aanwezige duingraslanden zijn internationaal gezien van grote betekenis en het verbeteren van zowel de oppervlakte als de kwaliteit zijn een belangrijkste opgave voor het behalen van de Natura 2000 doelen.

In 2000 heeft PWN al 1,7 hectare dennenbos gekapt, maar het strooisel is toen niet goed verwijderd. In de tussentijd is het Meeuwenduin verruigd en zijn exoten als de Esdoorn en Amerikaanse vogelkers weer uitgelopen.

Maatregelen

Door het afschrapen van de humeuze bovenlaag en frezen en verwijderen van de uitgelopen stobben kan het duingrasland weer herstellen.

Effecten

Herstel van 1,7 hectare duingrasland (Grijze duinen).

Kosten en uitvoering

De kosten zijn geraamd op €20.000 en het project is uitvoerbaar voor 2014

Literatuur

Gebiedendatabase Natura 2000

4 Noord-Hollands duinreservaat en Kennemerduinen, exotenbestrijding

Informatie: Leon Terlouw (PWN)

Doel

Behoud kwaliteit van het open duin door bestrijding van invasieve exoten.

Beschrijving

In het Noord-Hollands duinreservaat en de Kennemerduinen komen exoten voor die het open duin bedreigen. Het bekendste voorbeeld is de Amerikaanse vogelkers, maar het gaat ook om agressieve woekeraars als Mahonia, Rimpelroos en Japanse Duizendknoop. De bestrijding van de Amerikaanse vogelkers wordt inmiddels grootschalig uitgevoerd. Voor de andere soorten die het open duin kunnen koloniseren is een aanpak gewenst, juist omdat ze zich recent hebben gevestigd is snelle bestrijding effectief.

Maatregelen

P.M.

Effecten

Behoud kwaliteit van open duingebied (Sense of urgency beheer)

Kosten en uitvoering

De kosten worden geraamd op €60.000 en het project kan voor 2014 worden uitgevoerd.

Literatuur

Gebiedsplan NH Duinreservaat 2009 - 2012

1) Gebaseerd op informatie uit 'Ruimtemeter – methodiek ruimtewinst provincie Utrecht' (Inbo, 2003).

5 Noord-Hollands duinreservaat en Kennemerduinen, aanleg extra poelen

Informatie: Leon Terlouw (PWN)

Doel

Uitbreiding poelen en ontwikkeling open water en open duin om de waterkwaliteit te verbeteren.

Beschrijving

In het Noord-Hollands Duinreservaat en de Kennemerduinen is de oppervlakte open water beperkt, maar zijn de natuurwaarden vaak hoog. De afgelopen jaren zijn grote delen van de duinen in begrazing genomen, vooral om de oppervlakte en kwaliteit van de duingraslanden te herstellen. De begrazing pakt voor het open duin positief uit, maar in veel kleine wateren is de kwaliteit sterk verminderd door het blubberende en poepende vee. Veel poelen zijn te klein voor een goed zelfreinigend vermogen. Behalve vergroting van te kleine poelen is het wenselijk om ook het aantal poelen en drinkplaatsen te vergroten.

Maatregelen

Vergroting van (20) te kleine poelen en aanleggen van (20) nieuwe drinkplaatsen moet leiden tot een totale vergroting van de oppervlakte open water met circa 10.000m²

Effecten

- Verbetering van de waterkwaliteit en herstel bijzondere levensgemeenschappen in het water.
- Grotere sturing op de begrazing van de duingraslanden via de beschikbaarheid van drinkplaatsen voor het vee.

Kosten en uitvoering

De kosten zijn geraamd op €60.000 en het project is uitvoerbaar voor 2014

Literatuur

Gebiedsplan NH Duinreservaat 2009 - 2012

6 Amsterdamse waterleiding duinen, Noordoost kanaal

Informatie: Luc Geelen (Waternet)

Doel

Vergroting oppervlakte gradiëntrijk, open duin langs het Noordoostkanaal in de Amsterdamse waterleidingduinen.

Beschrijving

Langs het Noordoostkanaal loopt over 2 kilometer aan beide zijden een breed schouwpad. Het pad wordt regelmatig gemaaid en heeft een soortenarme grasvegetatie en een steile oever. Voor het onderhoud van het waterwinkanaal kan een schouwpad buiten gebruik worden genomen en omgevormd naar een natuurvriendelijke oever met veel overgangen van nat naar droog duin.

Maatregelen

Het schouwpad aan de westzijde van het kanaal wordt door graafwerk omgevormd naar een natuurvriendelijke oever met veel overgangen van nat naar droog duin. Door lokaal baaien aan te leggen en op andere plaatsen juist geïsoleerde poelen in te richten wordt veel diversiteit in habitats gecreëerd. De voedselrijke toplaag wordt afgevoerd.

Effecten

- Toename van oppervlakte droog en vochtig duingrasland met 1 hectare (2000* 5 m).
- Toename van 2000 m. natuurvriendelijke oeverzone met baaien en poelen voor moerasvogels, vissen, waterspitsmuis, libellen en ijsvogel.

Kosten en uitvoering

De kosten worden geraamd op € 225.000 en het project is uitvoerbaar voor 2014

Literatuur

- L.Drysdale, 1998. Mogelijkheden voor de herinrichting van het Noordoostkanaal. Stagerapport Gemeentewaterleidingen Amsterdam
- WEB Natuurontwikkeling, 1999. Herinrichting oeverzone van het Noordoostkanaal

7 Kennemerstrand

Informatie: Jaco Diemeer (KNNV-werkgroep "Vrienden van het Kennemerstrand")

Doel

Herstel vochtige duinvalleivegetaties en bloemrijk duingrasland.

Beschrijving

Begin jaren negentig is op het strand van IJmuiden (het Kennemermeer) een kunstmatige zeereep aangelegd. Door het opwerpen van een kunstmatige dijk raakte een deel van de strandvlakte afgesnoerd en kon zich op de oeverzone een bijzondere vegetatie ontwikkelen. Inmiddels is deze strandvlakte de soortenrijkste duinvallei van de vasteland kust.

De bijzondere duinvalleivegetaties groeien in snel tempo dicht en veranderen in soortenarm wilgen- en duindoornstruweel.

Het beheer van het Kennemerstrand is formeel in handen van de Gemeente Velsen en die heeft het sinds 2006 gedelegeerd aan de vrijwilligersorganisatie KNNV-werkgroep 'Vrienden van het Kennemerstrand', met ondersteuning van Natuurmonumenten en Stichting Duinbehoud. De Vrienden van het Kennemerstrand hebben in 2009 en 2010 kleine herstelprojecten uitgevoerd voor de zandhagedis en heivlinder. De Vrienden hebben in 2010 een beheerplan opgesteld. Na het winnen van de landelijke prijsvraag van de Heidemij Met ondersteuning van de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij stelt Arcadis een projectplan op die de basis vormt voor de aanvraag van de Kwaliteitsimpuls Leefgebieden.

Maatregelen

- Verwijderen duindoorn en wilgenstruweel
- Kleinschalig plaggen en open plekken maken

Effecten

Herstel van 3 hectare bloemrijk duingrasland (prioritair habitatype 2130) en 3 hectare vochtige duinvallei met orchideeën (habitatype 2190).

Kosten en uitvoering

De uitvoeringskosten worden geraamd op € 60.000,- en is uitvoerbaar voor 2014

Literatuur

- M. Janssen, Beheerplan Kennemerstrand 2010-2012. Stichting Duinbehoud
- J. Jansen & J. Schaminee, Europese Natuur in Nederland, deel 1 Zee en Kust p222 - 227

8 Kennemerduinen, uitbreiding leefgebied wisenten

Informatie: Leon Terlouw (PWN)

Doel

Vergroten oppervlakte open duingebied met kleine stuifplekken

Beschrijving

In het Kraansvlak loopt sinds 2007 een experiment met begrazing door wisenten.

Uit begeleidend wetenschappelijk onderzoek blijkt dat de Wisenten veel variatie en kleinschalige verstuing aan het gebied toevoegen. Ze grazen en nemen geregeld zandbaden en dringen grassen en struwelen en algemene verstarring van de duinen terug. Soorten als de heivlinder, zandbijen, zandhagedis, duinviooltje en graafwespen profiteren hier van de wisentactiviteiten. Inmiddels zijn er al zes kalfjes geboren en lopen er in totaal veertien dieren.

Omdat hun invloed op het duin positief is, is het wenselijk om hun leefgebied te vergroten.

Maatregelen

Aanpassen van rasters, klaphekken en vee-roosters etc.

Effecten

Vergroting oppervlakte open duin met dynamische, kale plekken met minimaal 100 hectare.

Kosten en uitvoering

De kosten zijn geraamd op €100.000 en het project kan al in de winter 2011-2012 worden uitgevoerd.

Literatuur

www.wisenten.nl

9 Eilandspolder, verjonging rietlanden

Informatie: Onno Steendam (Landschap Noord-Holland)

Doel

Herstel van bloemrijk en veenmosrietland en leefgebied van moerasvogels en noordse woelmuis.

Beschrijving

De Eilandspolder is internationaal gezien van belang door de bijzondere moerasvegetaties en als leefgebied voor rietzangers en de noordse woelmuis. Het plaggen van verzuurde en verruigde rietlanden is een goede maatregel om jonge ververlanding op gang te brengen en voor de kwaliteit van de veenmosrietlanden, en voor het leefgebied van moerasvogels als rietzanger, roerdomp en baardmannetje en de noordse woelmuis.

Maatregelen

- Maaien en afvoeren van riet en ruigte
- Plaggen van veraarde en verzuurde grond
- Herprofilen van aanvoer sloot
- Herstel van dijkje voor instellen flexibel peil

Effecten

Herstel van in totaal 3,3 hectare nat rietland langs de Lei, de Slang en het Kerkemeer en herstel van 0,5 hectare rietland met een eigen waterpeil.

Kosten en uitvoering

De kosten worden geraamd op €88.860 en het project is uitvoerbaar voor 2014. Valt ook binnen programma TOP-lijst verdrogingbestrijding.

10 Ilperveld, petgaten

Informatie: Niels Hogeweg (Landschap Noord-Holland)

Doel

Herstel van rietmoeras en verlandingsvegetaties

Beschrijving

Voor het herstel van de bijzonder natuurwaarden van het Ilperveld hebben Landschap Noord-Holland, Hoogheemraadschap, gemeente Landsmeer en de Provincie een ambitieus project, Ilperveld Integraal opgesteld. Dit project is afgerond en de natuurwaarden zijn sterk verbeterd. Voor het Ilperveld geldt inmiddels ook een Natura 2000 opgave om de oppervlakte kranswierwateren, vochtige heide en trilvenen te vergroten en het broedgebied van rietvogels als roerdomp, snor en rietzanger op orde te houden. Het bos en boomvrij maken van rietlanden en open graven van verlande en verzuurde petgaten is hiervoor een goede maatregel. Er ontstaan weer plaatsen met geïsoleerd, helder water waar de verlanding op gang kan komen en in zich 25 tot 50 jaar via kranswierwater, bloemrijk rietland, veenmosrietland tot veenheide kan doorontwikkelen. Zo ontstaat ook geschikt leefgebied voor roerdomp, snor en noordse woelmuis.

Maatregelen

- Afgraven van de veraarde bovenlaag of kragge
- Verwerken van dikke bagger
- Verwijderen van bomen en struweel

Effecten

- Vergroting van de oppervlakte waar op zeven plaatsen verlanding op gang kan komen van in totaal 1,2 hectare
- Ontdoen rietland van bomen en struweel op 1 hectare.

Kosten en uitvoering

De kosten worden geraamd op €203.500 en het werk kan worden uitgevoerd voor 2014

Literatuur

- Beheerplan Ilperveld 2007 – 2015
- Beheerplan Natura 2000

11 IJperveld, visstandbeheer

Informatie: Niels Hogeweg (Landschap Noord-Holland)

Doel

Ontwikkeling van heldere, plantenrijke wateren met kranswieren, groot nimfkruid en leefgebied voor de bittervoorn.

Beschrijving

Voor het herstel van de bijzondere natuurwaarden van het IJperveld hebben Landschap NH, Hoogheemraadschap, gemeente Landsmeer en de Provincie een ambitieus project, "IJperveld Integraal" opgesteld. De waterkwaliteit in het gebied is slecht, er was een grote baggerachterstand, het doorzicht is minimaal en er groeien vrijwel geen waterplanten. Onderdeel van het programma "IJperveld Integraal" is het ontwikkelen van vispopulaties die horen bij heldere, plantenrijke wateren.

Om dit te bereiken zijn dammen aangelegd om sloten van het voedselrijke buitenwater te isoleren. Zo zijn dertien vakken ontstaan met als kenmerken:

- Natuurlijke peilvariatie
- Verbetering waterkwaliteit door beter doorzicht en vermindering veenafbraak,
- Bodemwoelende karpers en brasems kunnen het water niet koloniseren
- Schouw kan natuurvriendelijk worden uitgevoerd

In de geïsoleerde vakken blijken doorzicht en waterplanten te verbeteren, maar uit de evaluatie blijkt dat de samenstelling van de vispopulatie nog steeds ongunstig is voor het plantenleven en andere diergroepen zoals amfibieën en libellen.

Om het gewenste viswatertype te bereiken wordt voorgesteld om in zeven vakken bodemwoelers als karper en brasem weg te vangen. Dit afvangen dient bij voorkeur te gebeuren direct na isolatie en baggerwerkzaamheden.

Maatregelen

- Isoleren
- Baggeren
- Afvissen van brasem en karper

Effecten

In totaal wordt in 15 hectare petgaten en sloten het water op diepte gebracht. Dit leidt tot doorzicht tot op de bodem en een goede uitgangssituatie voor kranswieren, groot nimfkruid en verlandingsvegetaties geschapen.

Kosten en uitvoering

Kosten worden geraamd op €50.000 en het project is uitvoerbaar voor 2014.

Literatuur

Projectplan actief visstandbeheer IJperveld

12 Weersloot, herstel trilvenen

Informatie: Esther Rust (Natuurmonumenten)

Doel

Herstel van verlandingsvegetaties en trilveen.

Beschrijving

Het Weerslootgebied is beroemd om de goed ontwikkelde water- en verlandingsvegetaties met een keur aan bijzondere soorten als Slangewortel, Waterdrieblad, Draadzegge en Groenknolorchis. De afgelopen decennia is de verlanding echter voortgeschreden en de oppervlakte struweel en bos toegenomen. Verwijderen van bos en opengraven van petgaten is een belangrijke maatregel om de verlanding, met alle bijbehorende bijzondere soorten, weer op gang te brengen.

Maatregelen

- Verwijderen van bos en struweel
- Plaggen van verruigd trilveen
- Baggeren en herprofilen van slootkanten

Effecten

- Herstel 6 hectare trilveen
- Baggeren van 750 meter sloot en herprofilering slootkant
- Herstel van hooiland langs 900 meter bosrand.

Kosten en uitvoering

De kosten worden geraamd op €129.000 en is uitvoerbaar voor 2014.

Het project maakt deel uit van het Herstelplan Oostelijke Vechtplassen en valt binnen de criteria van de TOP-lijst verdrogingsbestrijding.

Literatuur

- Inventarisatieverslag vaatplanten Stergebied en Weersloot, Loosdrecht (W.A. Weijs, 2005)
- Bodem en hydrologie Weersloot-Oost; een verkenning (Alterra Wageningen, Bas van Delft, februari 2010)

13 Polder Achteraf

Informatie: Jurjen Annen & Ron van Overeem

Doel

Herstel leefgebied voor moerasvogels, petgaten en trilvenen.

Beschrijving

Door verlanding zijn de verschillende soorten moerasvegetaties in kwaliteit achteruit gegaan.

Door het open graven van petgaten kunnen kranswier-, krabbenscheer- en fonteinkruidvegetaties zich uitbreiden en nieuwe trilvenen ontstaan.

Door het verwijderen van bos en struweel uit het rietland en plaggen van de voedselrijke laag kan kwelwater weer in de wortelzone komen en orchideeënrijk hooiland met groenknolorchis ontstaan en herstelt het leefgebied van bijzondere moerasvogels als purperreiger, snor en grote karekiet en de noordse woelmuis.

Maatregelen

- Open graven van petgaten
- Bomen rooien en stobben verwijderen
- Voedselrijke toplaag plaggen
- Kade herstellen

Effecten

- Herstel van 4 ha trilveen
- Herstel van ca 25 hectare rietmoeras voor moerasvogels
- Herstel 1,2 hectare open gegraven petgat.

Kosten en uitvoering

De kosten zijn geraamd op €180.000 en het project is uitvoerbaar voor 2014.

Het project maakt deel uit van het Herstelplan Oostelijke Vechtplassen en valt binnen de criteria van de TOP-lijst verdrogingsbestrijding.

Literatuur

Moerasnota van Natuurmonumenten.